

Kasvatus- ja sivistyslautakunta § 117
Kasvatus- ja sivistyslautakunta § 130

09.03.2021
13.04.2021

Koulukuljetustyöryhmän selonteko: koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet

347/08.00.00/2020

Kasvatus- ja sivistyslautakunta 09.03.2021 § 117

Kasvatus- ja sivistyslautakunta on päättänyt koulukuljetustyöryhmän perustamisesta, sen jäsenistä, työskentelyajasta ja tehtävästä (13.10.2020 §78). Koulukuljetustyöryhmä koottiin 23.10. mennessä, ja se työskenteli lautakunnan päätöksen mukaisesti helmikuun 2021 loppuun asti. Työryhmän jäseniä olivat Hannu Heikkilä, Leena Lemiläinen-Honkanen (pj.), Jyrki Mäklin, Esa Siikaluoma, Matti Sulonen ja Henna Tulkki (siht.). Työryhmä kokoontui työskentelyaikanaan yhteensä neljä kertaa, työskentelyalustana käytettiin lisäksi Teams-työtilaa.

Lautakunta nimesi työryhmän tehtäväksi koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimpien muutostarpeiden selvittämisen. Työryhmän asettamispäätöksen mukaisesti selvitystyössä tuli huomioida konsernipalveluiden koulukuljetusten kilpailuttamisen aikataulu sekä se, että kuljetusjärjestelyt laaditaan hyväksytyn talousarvion mukaisesti. Lisäksi lautakunta totesi työryhmän asettamispäätöksessä, ettei kuljetusten mahdolliseen laajentamiseen ole määrärahoja.

Mäntsälän kasvatus- ja sivistyslautakunta on päättänyt koulukuljetussäännöstä ja vaarallisten teiden luokittelusta edellisen kerran kokouksessa 11.12.2018 §146, tuolloin hyväksytyt koulukuljetussääntö ja vaarallisten teiden luokittelu ovat astuneet voimaan 1.8.2019. Kasvatus- ja sivistyslautakunnalle on esitelty koulukuljetustyöryhmän selvitystyön edistymistä lautakuntakokouksissa 15.12.2020 sekä 9.2.2021.

Koulukuljetussäännön tehtävänä on varmistaa kuljetusoppilaiden yhdenvertainen kohtelu koulukuljetusasioissa tarkentamalla paikallisesti perusopetuslain §32:n sekä Opetushallituksen ohjeistuksen, mm. Koulukuljetusoppaan (1:2021), sisältöjä kunnan koulukuljetusetuuksien myöntämis- ja järjestämisperiaatteiden osalta. Vaarallisten teiden luokittelu on tarpeen, mikäli oppilas ei koulumatkan pituuden vuoksi ole oikeutettu koulukuljetukseen. Perusopetusta, perusopetuksen lisäopetusta ja esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, kun koulumatka muodostuu oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen hänelle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi (PoL §32). Tällöin koulukuljetusetuuden myöntäminen perustuu asiantuntijalausuntoon.

Työryhmä päätti perustaa selvityksensä tiedonkeruulle koulukuljetuksen asiakassidosryhmiltä. Tietoja kerättiin oppilaiden, huoltajien ja koulujen koulukuljetusten parissa työskentelevältä henkilökunnalta sähköisten kyselyjen sekä lausuntopyyntöjen avulla. Koulukuljetustyöryhmän keräämät ja muut koulukuljetustyöryhmän selvityksen valmistelussa käyttämät materiaalit ovat liitteenä 1 olevassa selonteossa.

Valtakunnallisesti koulukuljetuksiin osallistuu vuosittain noin 100 000 perusopetuksen oppilasta. Mäntsälässä koulukuljetuksiin osallistuu lukuvuonna 2020-2021 yhteensä 695 koululaista (tieto laskentapäivältä 20.9.2020), mikä tarkoittaa 26,5 % kunnan esi- ja perusopetuksen oppilaista. Koulukuljetusetuuteen on kouluvuoden aikana jatkuva haku, minkä vuoksi koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrä tyypillisesti nousee lukuvuoden aikana. Helmikuun 23. päivänä 2021 koulukuljetusoppilaita oli oppilastietojärjestelmän mukaan 723, epävarmuutta todelliseen oppilasmäärään tuovat tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus.

Selvityksen sisältö

Koulukuljetusryhmän selvityksen mukaan tärkeimmiksi muutostarpeiksi nousivat koulukuljetussäännön osalta omavastuukävelymatkojen pituus (koulukuljetussääntö) ja vaarallisten teiden luokittelun osalta eteläisen (lounas-Mäntsälän) kouluteiden luokittelu. Koulukuljetustyöryhmä pitää tärkeänä Mäntsälä2026-ohjelman yhteydessä päätetyn kouluverkkotarkastelun huomioimista Arolan ja Hyökännummen koulujen osalta.

Selvityksen perusteella koulukuljetussääntöön liittyvät tärkeimmät muutostarpeet:

1. Omavastuukävelymatkojen lyhentäminen

Kannanotoissa esitetään omavastuukävelymatkojen lyhentämistä erityisesti pienimmillä oppilailla (useimmiten tarkemmin vuosiluokkatasoa erittelemättä tai ilmaisematta) sekä vuosiluokkien 4-6 oppilailla. Koulukuljetustyöryhmä pitää tärkeänä omavastuukävelymatkan tarkastelussa myös oppilaiden yhdenvertaisuuden huomioimista koulukuljetusoppilaiden ja muiden perusopetuksen oppilaiden kesken.

Omavastuukävelymatkan pituuteen vaikuttavat perusopetuslain §32:n määräykset koulukuljetusedun pituudesta 5 km ja kestosta 2,5 tai 3 h. Mäntsälässä voimassaolevan koulukuljetussäännön mukaisesti omavastuukävelymatka yhteen suuntaan voi olla enintään

- 1,0 km esiopetusoppilaalla
- 2,0 km vuosiluokilla 1-2
- 3,0 km vuosiluokalla 3
- 5,0 km vuosiluokilla 4-9.

'2. Koulukuljetuksen myöntämiskriteereiden väljentäminen

Kannanotoissa esitetään koulukuljetuskriteereiden väljentämistä siten, että koulukuljetus myönnettäisiin nykyistä lyhyemmille koulumatkoille. Tyypillisesti myös tätä esitetään erityisesti pienimpien oppilaiden kohdalle, esimerkiksi Nuorisovaltuuston lausunnossa mainitaan kuitenkin 4. vuosiluokka.

Perusopetuslain 32 § säätelee, että oppilas on oikeutettu maksuttomaan kuljetukseen, jos hänen koulumatkansa esi- tai perusopetuksessa on

pidempi kuin 5 kilometriä. Koulukuljetussääntö takaa maksuttoman koulukuljetuksen myös, mikäli oppilaan koulumatka on lyhyintä käyttökelpoista reittiä pitkin yli

- 3 km esiopetuksessa ja vuosiluokilla 1-2
- 4 km vuosiluokalla 3.

Työryhmä huomauttaa, että eduskunnan apulaisoikeusasiamies on päätöksessään (4171/4/12) todennut, että esiopetusta saavien oppilaiden osalta on otettava huomioon heidän peruskoululaisiin nähden nuorempi ikänsä arvioitaessa oikeutta kuljetukseen (OPH 2021, 13).

Vaarallisten teiden luokitteluun liittyvät tärkeimmät muutostarpeet, eniten mainintoja keränneet kohteet:

1. Nummistentie
2. Halkiantie
3. Linjatie
4. Sääksjärventie ja Metsäkulmantie.

Koulukuljetustyöryhmän tuli kasvatus- ja sivistyslautakunnan asettamispäätöksen mukaisesti huomioida konsernipalveluiden koulukuljetusten kilpailuttamisaikataulu. Sen mukaisesti nykyinen, 8.8.2019 alkanut sopimuskausi jatkuu neljä lukuvuotta, kevätlukukauden 2023 päättymiseen saakka. Tämän jälkeen kunnalla on oikeus kahden lukuvuoden mittaiseen optiokauteen. Näin ollen voimassa olevat kuljetussopimukset raukeavat viimeistään kevätlukukauden 2025 päättyessä. Jotta uusien kuljetussopimusten kilpailuttaminen on mahdollista kevätkaudella 2025, tulee 1.8.2025 voimassa olevien koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun olla päätetyt 1.1.2025.

Kasvatus- ja sivistyslautakunnan päätöksen mukaisesti koulukuljetustyöryhmän tuli työssään huomioida kuljetusjärjestelyjen laatimisessa hyväksytyt talousarvio, sillä koulukuljetusten laajentamiseen ei ole osoitettu määrärahoja. Tämä tarkoittaa sitä, että kuljetuspalveluiden parantamisen tai laajentamisen esittäminen on lautakunnan työryhmälle antaman tehtävän vastaista sekä käytännön tasolla haasteellista. Tämän vuoksi koulukuljetustyöryhmä esittää koulukuljetusten resurssointikeskustelussa huomioitaviksi seuraavia tulokulmia:

Koulukuljetusten kustannusvaikutusten tarkka ennakoiminen on erittäin haastavaa, sillä todelliset kustannukset yksittäisen koulukuljetusoppilaan kohdalla ratkeavat vasta koulukuljetusjärjestelyjen valmistuttua, ne työstetään oppilaskohtaisesti räätälöiden. Lisäksi kustannusvaikutusten ennakoiminen on haastavaa siksi, että siihen vaikuttavat moninaiset ja erilaiset muuttujat, joista useisiin kunta ei voi omilla toimillaan vaikuttaa.

Koulukuljetusten kustannusvaikutusten pohdinnassa tulee huomioida kunnan eri alueiden poikkeavat väestöennusteet. Niiden mukaan kunnan koululaisten kokonaismäärä on laskeva, mikä vapauttaa koulukuljetusresursseja. Laskeva kokonaisoppilasmäärä vaikuttaa myös kunnan saamiin valtionavustuksiin ja tukiin, jolloin resurssiejakin on vähemmän käytettävänä.

Työryhmän keräämässä aineistossa erityisesti huoltajat ja vanhempainyhdistykset toivat esille osin erittäin konkreettisia ja kohdennettuja parannusehdotuksia ja yksilöityä tietoa siitä, millaiset asiat ja missä kohtaa koulutietä on vaaranpaikkoja ja missä lapset kokevat turvattomuutta. Näiden liikenneturvallisuutta ja koulumatkatyytyväisyyttä heikentävien seikkojen poistaminen vaikuttaa vaarallisuusluokiteltujen teiden määrää vähentävästi, ja tuo siten säästöjä koulukuljetustarpeen pienentyessä. Tämän vuoksi esimerkiksi suojateiden, pyöräteiden, piennar- ja valaistusratkaisujen osalta koulukuljetustyöryhmä esittää koulukuljetusnäkökulman ottoa mukaan tiestön perusparannustarpeiden arviointiin ja priorisointiin. Lisäksi työryhmä esittää lautakunnan harkittavaksi kannanottopyyntöä teknisen toimialan luottamushenkilölle tämän näkökulma huomioimiseksi ja yhteisen keskustelun ylläpitämiseksi.

Lisäksi koulukuljetuksiin ja koulukuljetusetuudesta tiedottamiseen liittyy runsaasti viestinnällisiä tarpeita mm. koulukuljetusjärjestelyihin ja erilaisiin poikkeustilanteisiin liittyen. Niihin näyttää liittyvän myös puutteellisia tai virheellisiä käsityksiä, minkä vuoksi vuoropuhelun mahdollistaminen ja tiedonkulun varmistaminen kaikille koulukuljetuksen sidosryhmille on tärkeää. Koulukuljetusviestinnän toteuttamisessa kouluyksiköiden ja liikennöitsijöiden/kuljettajien rooli on keskeinen. Koulukuljetustyöryhmä ehdottaa, että monisuuntaisen viestinnän mahdollistamiseksi koulukuljetussääntöön tulisi sen seuraavassa päivityksessä lisätä esimerkiksi tieto siitä, mitä keinoja huoltajalla on hakea koulutien parantamiseksi, ja mihin tahoihin hänen tulisi olla yhteydessä.

Työryhmän esitys

Työryhmä esittää uuden koulukuljetustyöryhmän perustamista syksyllä 2021 siten, että myös tulevilla Kasvatus- ja sivistyslautakunnalla olisi mahdollisuus lausua kantansa päätöksentekoon. Työryhmä esittää myös toivomuksen, että uusi lautakunta ottaa huomioon koulukuljetustyöryhmän selonteossa esille nousseet koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen, sähköposti leena.lemilainen-honkanen@mantsala.fi)

Vt. sivistysjohtajan päätösesitys:

Päätösesitys esitetään kokouksessa.

Käsittely:

Opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen esitteli selontekoa kokouksessa.

Käsittelyn aikana vt. sivistysjohtaja teki seuraavan päätösesityksen:

Kasvatus- ja sivistyslautakunta merkitsee työryhmän selonteon tietoonsa saatetuksi.

Lisäksi kasvatus- ja sivistyslautakunta päättää työryhmän esityksen

mukaisesti, että valmistelua jatketaan. Jatkovalmistelussa huomioidaan selonteossa esille nousseet koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet.

Käsittelyn aikana jäsen Mea Hannila-Niemelä teki seuraavan muutosesityksen "Esitän, että tässä vaiheessa vanhempien selkeästi eniten esille nostamat tiet luokitellaan vaarallisiksi esikoulu - 6lk osalta tulevasta lukuvuodesta (LV 2021 - 2022) alkaen; Halkiantie ja Nummistentie."

Jäsen Roberta Fabritius kannatti esitystä.

Käsittelyn aikana jäsen Roberta Fabritius teki seuraavan muutosesityksen "Esitän, että esioppilaille myönnetään maksuton koulukuljetus, mikäli oppilaan koulumatka on lyhyintä käyttökelpoista reittiä pitkin yli 1,0 km. Samalla esioppilaan omavastuukävelymatka lyhennetään 0,5 km."

Jäsen Mea Hannila-Niemelä kannatti esitystä.

Päätös:

Käydyn keskustelun perusteella puheenjohtaja totesi lautakunnan yksimielisesti päättäneen, että asia jätetään pöydälle edelleen valmistelua varten ja käsitellään seuraavassa lautakunnan kokouksessa.

Liite 1. Koulukuljetustyöryhmän selonteko: koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet

Merkittiin, että opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen saapui kokoukseen klo 17.18 ja poistui klo 18.06.

Kasvatus- ja sivistyslautakunta 13.04.2021 § 130

Koulukuljetustyöryhmä kokoontui 30.3.2021 käsittelemään Kasvatus- ja sivistyslautakunnan 9.3.2021 esittämää täydennyspyyntöä koulukuljetustyöryhmän selontekoon. Täydennyksessään koulukuljetustyöryhmä tarkentaa edelleen koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun merkitystä koulukuljetusetuuden myöntämisessä ja selkeyttää näiden päätösasiakirjojen roolia erityisesti yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Koulukuljetustyöryhmä täsmentää myös asiakirjojen sisältämien raja-arvojen luonnetta: ne eivät ole tavoitearvoja.

Lautakunnan kokouksessa 9.3.2021 tehtiin muutosesitys koulukuljetussääntöön esiopetuksen oppilaille. Sen mukaisesti koulumatkan pituus on lyhyintä käyttökelpoista reittiä pitkin yli 1,0 km ja omavastuukävelymatka lyhenisi 0,5 km:iin. Koulukuljetustyöryhmän täsmennyksessä arvioidaan, että muutosesitys toisi runsaasti uusia esiopetusoppilaita koulukuljetusetuuden piiriin ja lisäisi koulukuljetuskustannuksia.

Lautakunnan kokouksessa 9.3.2021 tehtiin muutosesitys vaarallisten

teiden luokitteluun siten, että keskustelussa mainitut Halkiantie, Nummistentie, Sääksjärventie ja Metsäkulmantie luokiteltaisiin vaaralliseksi kaikille esiluokkien ja perusopetuksen alaluokkien oppilaille. Vaarallisten teiden luokittelussa muutosesitys nostaisi mainitut tiet ylimpään vaarallisuusluokkaan.

Koulukuljetustyöryhmä avaa täydennyksessään riskiluokituksiin perustuvaa Koululiitu-turvattomuusanalyysia sekä teiden luokittelun keskinäistä sidoksisuutta ja hierarkista kokonaisjärjestelmää. Koulukuljetustyöryhmä esittää, että edellä mainittujen teiden tarkastelu ilman koko järjestelmän teiden verkoston tarkastelua mahdollistaa vaarallisten teiden luokittelun epätasapainon, mikä tuottaisi epätasa-arvoista kohtelua kunnan asukkaille. Työryhmä esittää aiemman tiedonkeruunsa kokonaisuuden huomioimista päätöksenteossa ja kerätyn aineiston laajuuden tulisi suhteuttamista kunnan väestömäärään ja -ryhmiin. Koulukuljetustyöryhmän täydennyksessä esitellään aiempaa yksityiskohtaisemmin Kasvatus- ja sivistyslautakunnan 11.12.2018 päättämää vaarallisten teiden luokittelua lautakunnan täydennyspyynnössä mainittujen teiden osalta.

Lautakunnan muutosesityksen mahdollisten vaikutusten osalta työryhmä arvioi kuljetusoppilaiden määrän nousevan, vaikkakaan Hyökännummen kouluun suuntautuvan kuljetusliikenteen osalta muutoksella ei olisi käytännön merkitystä (oppilaat saavat joka tapauksessa koulukuljetusetuuden koulumatkansa pituuden perusteella). Lisäksi koulukuljetuskustannukset nousisivat merkittävästi, ja koulumatka-ajat pitenisivät useilla oppilailla. Lisäkustannuksia aiheutuisi odotusajan ohjaajatarpeen lisäyksestä ja kuljetusjärjestelyjen vuoksi (kalustokapasiteetti perusopetuslain mukaisen oppilaskohtaisen kuljetuskeston aikana). Muutosesityksen tärkeänä, joskin osin tarkemmin vielä ennakoimien ulottumissa olevana, vaikutuksena nähdään myös vaikutukset kunnan alueen markkinaehtoisiin joukkoliikennepalveluihin ja sitä kautta mm. itsemaksavana kulkevien oppilaiden koulukuljetuksiin ja joukkoliikenteen vuorotarjonnan laajuuteen.

Työryhmän esitys

Työryhmä esittää uuden koulukuljetustyöryhmän perustamista syksyllä 2021 siten, että myös tulevilla Kasvatus- ja sivistyslautakunnalla olisi mahdollisuus lausua kantansa päätöksentekoon. Työryhmä esittää myös toivomuksen, että uusi lautakunta ottaa huomioon koulukuljetustyöryhmän selonteossa esille nousseet koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen, sähköposti leena.lemilainen-honkanen@mantsala.fi)

Vt. sivistysjohtajan päätösesitys:

Kasvatus- ja sivistyslautakunta merkitsee työryhmän selonteon ja sen täydennyksen tietoonsa saatetuksi.

Lisäksi kasvatus- ja sivistyslautakunta päättää työryhmän esityksen mukaisesti, että valmistelua jatketaan. Jatkovalmistelussa huomioidaan

selonteossa esille nousseet koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet.

Käsittely:

Opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen esitteli asiaa kokouksessa.

Käsittelyn aikana jäsen Roberta Fabritius teki seuraavan esityksen:

"Esitän, että esioppilaalla olisi oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, mikäli koulumatka on lyhyintä käyttökelpoista reittiä pitkin yli 2,0 km. Lisäksi kuljetusoppilaan omavastuukävelymatkoja muutetaan niin, että 1-3.lk oppilaille omavastuukävelymatka on enintään 2,0 km ja 4-6.lk oppilaille enintään 3,0 km."

Jäsen Mea Hannila-Niemelä, jäsen Emilia Kankaanpää ja puheenjohtaja Hannu Heikkilä kannattivat esitystä.

Käsittelyn aikana jäsen Mea Hannila-Niemelä teki seuraavan esityksen:

"Halkiantie luokitellaan vaaralliseksi esikoulu - 6lk osalta ensi lukuvuodesta (LV 2021-2022) alkaen."

Jäsenet Roberta Fabritius ja Eerik Brusila sekä puheenjohtaja Hannu Heikkilä kannattivat esitystä.

Keskustelun aikana puheenjohtaja tiedusteli, tarvitseeko esityksistä äänestää ja totesi lautakunnan yksimielisesti ilmoittaneen, että äänestystä ei tarvita.

Päätös:

Puheenjohtaja totesi keskustelun perusteella kasvatus- ja sivistyslautakunnan yksimielisesti päättäneen hyväksyä jäsen Roberta Fabritiuksen tekemän esityksen, jonka mukaan esioppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, mikäli koulumatka on lyhyintä käyttökelpoista reittiä pitkin yli 2,0 km. Lisäksi kuljetusoppilaan omavastuukävelymatkoja muutetaan niin, että 1-3. lk oppilaille omavastuukävelymatka on enintään 2,0 km ja 4-6. lk oppilaille enintään 3,0 km.

Lisäksi puheenjohtaja totesi keskustelun perusteella kasvatus- ja sivistyslautakunnan yksimielisesti päättäneen hyväksyä Mea Hannila-Niemelän tekemän esityksen, jonka mukaan Halkiantie muutetaan vaaralliseksi esiopetuksen oppilaista kuudennen luokan oppilaisiin asti lukuvuoden 2021 - 2022 alusta alkaen.

Puheenjohtaja totesi lisäksi keskustelun perusteella kasvatus- ja sivistyslautakunnan yksimielisesti päättäneen esittelijän esityksen mukaisesti, että koulukuljetussääntöön ja vaarallisten teiden luokitteluun liittyvää työskentelyä jatketaan ja että työskentelyssä huomioidaan selonteossa esille nousseet koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet.

Työryhmän selonteko ja selonteon täydennys merkittiin tiedoksi.

Liite1. Koulukuljetustyöryhmän selonteko: koulukuljetussäännön ja vaarallisten teiden luokittelun tärkeimmät muutostarpeet
Liite 2. Koulukuljetustyöryhmän selonteon täydennys 13.4.2021

Merkittiin, että opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen saapui kokoukseen klo 17.50 ja poistui kokouksesta klo 19.10.